

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет природничих наук

Кафедра лісового і аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка і підприємництво, менеджмент в галузях сільського господарства

Освітня програма Агрономія

Спеціальність 201 Агрономія

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №8 від “17” січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Економіка і підприємництво, менеджмент в галузях сільського господарства
Освітня програма	Агрономія
Спеціальність	201 Агрономія
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	вибіркова
Курс / семестр	4 курс / 8 семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 20 год. Практичні заняття – 12 год. Самостійна робота – 58 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/

2. Опис дисципліни

Навчальна дисципліна «Економіка і підприємництво, менеджмент в галузях сільського господарства» для підготовки фахівців ОР «бакалавр» за спеціальністю «Агрономія» передбачає освоєння студентами засад ринкових відносин шляхом вивчення наукових основ аграрного господарювання.

Мета та цілі курсу:

Мета курсу: ознайомлення студентів та освоєння засад ринкових відносин шляхом вивчення наукових основ аграрного господарювання, зокрема формування у майбутніх агрономів системи спеціальних знань і практичних навичок аналізу та планування показників господарсько-виробничої діяльності підприємства з урахуванням чинників зовнішнього та внутрішнього середовища його функціонування.

Завданням вивчення дисципліни передбачає теоретичну та практичну підготовку студентів для вирішення конкретних завдань діяльності аграрного підприємства в умовах ринку, зокрема:

- вивчення теорії та методологічних засад засвоєння практичних навичок управління підприємством у конкурентному середовищі;
- формування вмінь ефективного використання ресурсного і виробничо-господарського потенціалу;
- забезпечення розширеного самовідтворення на основі інвестиційно-інноваційної моделі розвитку;
- визначення поняття «стратегія розвитку аграрного підприємства» і «тактика її здійснення»;
- окреслення цільових характеристик діяльності підприємства на ринку;
- формування програми виробництва продукції та її реалізації, ресурсного забезпечення виробничої програми;
- визначення складових ресурсного потенціалу аграрного підприємства та пошук шляхів його ефективного використання;
- розробка і оцінювання господарського рішення;
- визначення понять: поточні витрати підприємства; собівартість продукції;

- собівартість видів продукції; склад поточних витрат; вивчення методів та прийомів аналізу; планування витрат підприємства;
- визначення поняття механізму формування та використання доходів і прибутків сільськогосподарського підприємства від різних напрямів його діяльності (виробничої, комерційної, зовнішньоекономічної, фінансової, інвестиційної та ін.);
- оцінка ефективності господарської діяльності та пошук шляхів її підвищення; оцінка конкурентоспроможності аграрного підприємства та його рослинницької продукції.

Компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу;
- ЗК 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово;
- ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК 10. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
- ФК 1. Готовність до комунікації в усній та письмових формах на державні мові України, а також іноземні мові в межах вирішення завдань професійної діяльності;
- ФК 2. Здатність використовувати базові знання з основних підрозділів аграрної науки (рослинництво, землеробство, селекція і насінництво сільськогосподарських культур, та ін.);
- ФК 6. Здатність розуміти сутність сучасних проблем агрономії, науково-технічну політику в межах виробництва екологічно безпечної продукції рослинництва;
- ФК 7. Володіння методами оцінки стану агрофітоценозів та прийомами корегування технологій виробництва сільськогосподарських культур з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов зони;
- ФК 8. Володіння методами програмування врожаю польових культур з урахуванням різних рівнів агротехнологій.
- ФК 10. Навички оцінювання інтерпретації і синтезу теоретичної інформації та практичних, виробничих і дослідних даних в галузях сільськогосподарського виробництва;
- ФК 11. Вміння застосування методів статистичної обробки дослідних даних, пов'язаних з технологічними та селекційними процесами в агрономії;
- ФК 14. Навички управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у конкретних виробничих умовах;
- ФК 15. Вміти застосовувати фахові компетентності щоб претендувати на первинні посади з агрономічних спеціальностей.

Програмні результати навчання:

- ПРН 3. Володіння українською та іноземною (на вибір - англійською, німецькою, французькою та ін..) мовами, зокрема спеціальною термінологією для проведення літературного пошуку;
- ПРН 4. Здатність демонструвати знання й розуміння фундаментальних розділів математики, фізики і хімії в обсязі, необхідному для володіння відповідними знаннями в галузі сільськогосподарського виробництва;
- ПРН 6.
- ПРН 8. Здатність демонструвати знання і розуміння дисциплін професійної

підготовки в обсязі необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі сільськогосподарського виробництва;

ПРН 12. Здатність запроваджувати технології раціонального землекористування і застосовувати сучасні комп'ютерні технології програмування родючості ґрунтів і врожайності сільськогосподарських культур;

ПРН 17. Здатність проводити контроль за використанням засобів хімізації, складання агрохімічних картограм і паспортів, за визначенням якості ґрунтів і продукції, за впровадженням ґрунтозахисних технологій та охороною ґрунтів від руйнування і забруднення, дотримання технологічних вимог до виробництва, зберігання та використання добрив, якістю агрохімічного забезпечення та обслуговування;

ПРН 19. Здатність розробляти технології та заходи із покращення деградованих та рекультивованих земель;

ПРН 20. Здатність розробляти інформаційно-логічні та кількісні математичні моделі визначення стану родючості і прогнозування та управління рівнем родючості ґрунтів;

ПРН 23. Планувати економічно вигідне виробництво рослинницької продукції;

ПРН 25. Удосконалювати знання і навички за допомогою довідкової та нормативної літературою, відповідною документацією для вирішення завдань пов'язаних з професійною діяльністю.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Економіка підприємства як наука.	Знати предмет, метод і завдання дисципліни «Економіка і підприємництво, менеджмент». Методологічні та методичні засади курсу.	Тестування за темою. Виконання самостійної роботи.
2.	Сутність і механізм функціонування ринкової економіки.	Знати основні поняття ринкової економіки. Механізм функціонування ринку. Типи економічних систем.	Тестування за темою. Виконання самостійної роботи.
3.	Місце сільського господарства в економіці держави, його особливості і стан розвитку.	Роль і місце сільського господарства в економіці держави. Особливості сільського господарства. Причини аграрної кризи в 90-рр. ХХ ст. та форми її прояву. Стан розвитку сільського господарства наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.	Тестування за темою. Виконання самостійної роботи.
4.	Підприємство в умовах ринкової економіки.	Розуміти підприємство, його роль і умови ефективної роботи в ринковій економіці. Складові ланки підприємств та їх взаємодія. Види підприємств та їх об'єднань.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.

5.	Механізм функціонування аграрного ринку.	Поняття аграрного ринку. Попит і пропозиція на сільськогосподарську продукцію в умовах ринку. Цінова еластичність попиту на сільськогосподарську продукцію. Ціна на сільськогосподарську продукцію.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
6.	Земельні ресурси та ефективність їх використання.	Земля – головний засіб виробництва в сільському господарстві. Земельний кадастр і грошова оцінка землі. Поняття ринку землі. Інтенсивність та ефективність використання земельних ресурсів.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
7.	Персонал аграрних підприємств і продуктивність праці.	Персонал аграрних підприємств і його класифікація. Трудовий потенціал аграрного підприємства. Поняття продуктивності праці і методика її визначення в сільському господарстві.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
8.	Матеріально-технічна база аграрних підприємств і стан її розвитку.	Функціональна роль матеріально-технічної бази основних виробничих засобів аграрних підприємств. Економічні підходи щодо оновлення технічної бази аграрних підприємств. Виробничі будівлі та споруди й ефективність їх використання.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
9	Соціально-економічні основи підприємництва.	Розуміти сутність підприємництва та його економічна основа. Особливості підприємницької діяльності в аграрному секторі. Середовище підприємництва. Менеджер і підприємець.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
10	Малий бізнес в аграрному виробництві.	Знати загальні поняття й особливості агробізнесу. Малий бізнес в аграрному виробництві. Методи та засоби управління малим бізнесом.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт.

			Виконання самостійної роботи.
11	Приватна власність на засоби виробництва і землю, основа розвитку підприємництва на селі.	Знати форми власності в агропромисловому комплексі України. Реорганізація і реформування сільськогосподарських підприємств. Особливості господарювання на власних і орендованих землях.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
12	Організаційно-правові форми господарської діяльності в агробізнесі.	Створення організаційних формувань в ринкових умовах господарювання. Організаційно-правові форми підприємництва. Об'єднання, як основа створення великого бізнесу. Індивідуальне підприємництво.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
13	Особисті якості підприємця та культура бізнесу.	Вивчити особисті й суспільні інтереси в підприємницькій діяльності. Вибір і планування кар'єри в бізнесі. Етика та культура підприємництва.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
14	Бізнес-планування в підприємстві.	Розуміти сутність, завдання та основне призначення бізнес-плану. Концепція, функції і мета бізнес-плану. Вміти скласти бізнес-план.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
15	Менеджмент аграрних підприємств.	Розуміти сутність та роль менеджменту в діяльності організації. Сутність управління виробничо-господарською організацією. Особливості менеджменту за різних організаційно-правових форм агроформувань.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	-
Практично-семінарські заняття	50
Лабораторні заняття	-
Індивідуальне завдання	-
Екзамен (у 8 семестрі).	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		-
Практичні з-тя						10		10		10			10		10			50
Індивідуальні завдання																		
Екзамен																	50	50
Всього за тиж-нь						10		10		10			10		10		50	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Кабінет 112, 35 м ²	Мультимедійний проектор, 1 шт Мультимедійний екран, 1 шт
Література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : [підручник] / В. Г. Андрійчук. К. : КНЕУ, 2002. 624 с. 2. Базилевич В. Д. Ринкова економіка : основні поняття і категорії : [навч. посіб.] / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. К. : Знання, 2006. 263 с. 3. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки : [підручник] / В. М. Гриньова, М. М. Новікова. К. : Знання, 2008. 398 с. 4. Дубас Р. Г. Економіка природокористування : [навч. посіб.] / Р. Г. Дубас. К. : КНТ, 2009. 448 с. 5. Економіка аграрного сектору : [навч. посіб.] В. К. Збарський, М. А. Лендел, В. І. Мацибора, А. А. Чалий; за ред. чл.-кор. УААН, професора М. А. Лендела. К. : НУБіПР України, 2009. 410 с. 6. Економіка сільського господарства : [навч. посіб.] / В. К. Збарський, В. І. Мацибора, А. А. Чалий та ін.; за ред. В. К. Збарського і В. І. Мацибори. К. : Каравела, 2009. 264 с. 7. Економічна теорія : Політекономія : [підручник] / за ред. В. Д. Базилевича. К. : Знання, 2006. 631 с. 	

8. Збарський В. К. Ефективність функціонування фермерських господарств : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / В. К. Збарський, В. П. Горьовий, А. М. Артеменко; за ред. В. К. Збарського. К. : ННЦ ІАЕ, 2008. 450 с.
9. Інноваційний розвиток економіки : модель, система управління, державна політика / за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. І. Федулової. К. : "Основа", 2005. 552 с.
10. Майовець Є. Й. Теорія аграрних відносин : [навч. посіб.] / Є. Й. Майовець. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 276 с.
11. Могильний О. М. Регулювання аграрної сфери. Ужгород : ІВА, 2005. 400 с.
12. Новіков Б. В. Основи адміністративного менеджменту : [навч. посіб.] / Б. В. Новіков, Г. Ф. Сініок, П. В. Круш. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 560 с.
13. Організація виробництва і аграрного бізнесу в сільськогосподарських підприємствах : [підручник] / С. П. Азізов, П.К. Канінський, В. М. Скупий; за ред. проф. С. П. Азізова. К. : ІАЕ, 2001. 834 с.
14. Основи аграрної економіки : [підручник] В. П. Галушко, Гвідо Ван Хуленбрук, О. А. Ковтун та ін. К. : Вища освіта, 2003. 399 с.
15. Основи підприємницької діяльності та агробізнесу : [навч. посіб.]/ М. М. Ільчук, Т. Д. Іщенко, В. К. Збарський та ін.; за ред. М. М. Ільчука. К. : Вища освіта, 2002. 398 с.
16. Осташко Т. О. Ринкова трансформація аграрного сектора. К. : Фенікс, 2003. 280 с.
17. Селезньов В. В. Основи ринкової економіки України : [посібник] / В. В. Селезньов. К. : А.С.К., 2006. 688 с.
18. Черевко Г. В. Державне регулювання економіки в АПК : [навч. посіб.]. К. : Знання, 2006. 339 с.

7. Контактна інформація

Кафедра лісового і аграрного менеджменту	Факультет природничих наук вул. Галицька, 201 каб. 206, 107 тел. (0342) 59-61-66 (0342) 59-61-72 сайт: https://kag.pnu.edu.ua/ E-mail: klam@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Турак Олег Юрійович
Контактна інформація викладача	oleg.turak@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності, Положення про запобігання плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання
--------------------------	---

	<p>навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; отримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Відвідування занять є обов'язковим. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.</p> <p>За умови відсутності студента на практичних заняттях, отримання негативної оцінки або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт.</p> <p>За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. У випадку порушень і зловживань (невідвідування занять більше 50% часу – недопущення до заліку)</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).</p>
Додаткові бали	<p>Позитивно оцінюється відповідальність, старанність, креативність, фундаментальність.</p>

Викладач _____ О. Турак